

Функціонування і розвиток механізмів державного управління

УДК 351.82

Іванова Вікторія Миколаївна

кандидат економічних наук,

докторант кафедри глобальної та національної безпеки

Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Иванова Виктория Николаевна

кандидат экономических наук,

докторант кафедры глобальной и национальной безопасности

Учебно-научный институт публичного управления и государственной службы

Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Ivanova Viktoriia

PhD in Economics, Doctoral Student of the

Global and National Security Department

Educational and Scientific Institute of

Public Administration and Civil Service of

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0003-4980-0765

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС У СФЕРІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ И
ЕС В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ
MODERN TRENDS OF COLLABORATION OF UKRAINE AND EU AT
THE CONTEXT OF ENSURING OF FOREIGN ECONOMIC
SECURITY**

Анотація. В статті досліджуються сучасні тенденції розвитку зовнішньоекономічної діяльності України як важливої складової забезпечення зовнішньоекономічної безпеки. В Законі України «Про національну безпеку» визначаються фундаментальні національні інтереси України, через які наскрізно проходить ідея зовнішньоекономічної безпеки держави, адже суверенітет та територіальна цілісність, розвиток економічної сфери, тісна співпраця з європейськими країнами та організаціями можливі через вироблення та реалізацію ефективних публічних механізмів у сфері зовнішньоекономічної безпеки.

Зазначено, що зовнішньоекономічна діяльність є основою здійснення експортно-імпорتنих операцій, купівлі-продажу товарів та послуг, наповнення бюджету, реалізації національних інтересів, забезпечення економічної безпеки тощо.

Встановлено, що Україна є активним учасником міжнародної економічної діяльності. Станом на початок 2022 року Україна здійснювала торгові операції з більше, ніж 170 державами світу. За 2021 рік порівняно з 2020 роком імпорт товарів збільшився на 34%, до 72,84 млрд дол. США, а експорт – на 38,4%, до 68,07 млрд дол. США. При цьому, у 2021 році експорт українських товарів та послуг до ЄС сягнув 26,8 млрд дол. Обсяг імпорту 27 країн ЄС в Україну становив 28,9 млрд дол. Саме ЄС є основним торговим партнером України на сучасному етапі.

В статті вказується на те, що наслідок бойових дій відбулися суттєві зміни в зовнішньоекономічній діяльності України. Аналіз даного впливу на забезпечення зовнішньоекономічної безпеки умовно можна поділити на наступні групи проблем: неможливість здійснювати виробництво; складнощі щодо забезпечення продажу товарів; фінансові проблеми; труднощі в сфері комунікацій, інвестицій та соціальних проєктів.

Зазначається, що для підтримки України Євросоюз скасовує торговельні обмеження на український експорт. Скасування мит стосується експорту з України промислової продукції, фруктів та овочів, а також антидемпінгових мит щодо імпорту сталі. Таким чином, Європейський Союз намагається підтримати економічну систему України, створити умови для хоча б мінімального розвитку та здійснення господарської діяльності.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоекономічна безпека, механізми публічного управління, експорт, імпорт, Європейський Союз.

Анотація. В статті досліджуються сучасні тенденції розвитку внешнеэкономической деятельности України як важливої складової внешнеэкономической безопасности. В Законі України «Про національну безпеку» визначаються фундаментальні національні інтереси України, червоною ниткою через які проходить ідея внешнеэкономической безопасности государства, адже суверенітет і територіальна цілісність, розвиток економічної сфери, тісне співробітництво з європейськими країнами і організаціями можливі через виробку і реалізацію ефективних публічних механізмів внешнеэкономической безопасности.

Відзначено, що внешнеэкономическая деятельность є основою здійснення експортно-імпорتنних операцій, купівлі-продажу товарів і послуг, наповнення бюджету, реалізації національних інтересів, забезпечення економічної безпеки.

Встановлено, що Україна – активний учасник міжнародної економічної діяльності. На початок 2022 року Україна здійснювала торговельні операції з більш ніж 170 державами світу. За 2021 рік, порівняно з 2020 роком, імпорт товарів збільшився на 34%,

до 72,84 млрд дол. США, а экспорт – на 38,4%, до 68,07 млрд. дол. США. При этом в 2021 году экспорт украинских товаров и услуг в ЕС составил 26,8 млрд дол. Объем импорта 27 стран ЕС в Украину составил 28,9 млрд. дол. Именно ЕС является основным торговым партнером Украины на современном этапе.

В статье указывается, что следствие боевых действий произошли существенные изменения во внешнеэкономической деятельности Украины. Анализ данного влияния на обеспечение внешнеэкономической безопасности условно можно разделить на следующие группы проблем: невозможность производственной деятельности; сложности по обеспечению продажи товаров; финансовые проблемы; трудности в сфере коммуникаций, инвестиций и социальных проектов.

Отмечается, что для поддержки Украины Евросоюз упраздняет торговые ограничения на украинский экспорт. Отмена пошлин касается экспорта из Украины промышленной продукции, фруктов и овощей, а также антидемпинговых пошлин по импорту стали. Таким образом, Европейский Союз пытается поддержать экономическую систему Украины, создать условия хотя бы для минимального развития и осуществления хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, внешнеэкономическая безопасность, механизмы публичного управления, экспорт, импорт, Европейский Союз.

Summary. *The article examines modern trends of development of Ukraine's foreign economic activity as an important component of foreign economic security. The Law of Ukraine "On National Security" defines the fundamental national interests of Ukraine, through which the idea of foreign economic security of the state, because sovereignty and territorial integrity, economic development, close cooperation with European countries and organizations are possible*

through the development and implementation of effective public mechanisms in the field of foreign economic security.

It is noted that foreign economic activity is the basis for export-import operations, purchase and sale of goods and services, filling the budget, realization of national interests, ensuring economic security and more.

It is established that Ukraine is an active participant in international economic activity. As of the beginning of 2022, Ukraine carried out trade operations with more than 170 countries. In 2021, compared to 2020, imports of goods increased by 34% to \$72.84 billion, and exports - by 38.4%, to \$68.07 billion. At the same time, in 2021 the export of Ukrainian goods and services to the EU reached \$26.8 billion. The volume of imports of 27 EU countries to Ukraine amounted to \$28.9 billion. The EU is Ukraine's main trading partner at the present stage.

The article points out that as a result of hostilities there have been significant changes in Ukraine's foreign economic activity. Analysis of this impact on foreign economic security can be divided into the following groups of problems: the inability to carry out production; difficulties in ensuring the sale of goods; financial problems; difficulties in communications, investment and social projects.

It is noted that in support of Ukraine, the European Union is lifting trade restrictions on Ukrainian exports. The abolition of customs duties applies to exports of industrial products, fruits and vegetables from Ukraine, as well as anti-dumping duties on steel imports. Thus, the European Union is trying to support Ukraine's economic system, create conditions for at least minimal development and economic activity.

Key words: *foreign economic activity, foreign economic security, public administration mechanisms, exports, imports, European Union.*

Постановка проблеми. Законом України «Про національну безпеку України» визначені фундаментальні національні інтереси України, які загалом згруповано в три основні напрями: 1) державний суверенітет і територіальна цілісність, демократичний конституційний лад, недопущення втручання у внутрішні справи України; 2) сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення; 3) інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами [1]. Наскрізно через ці напрями проходить ідея зовнішньоекономічної безпеки держави, адже і суверенітет та територіальна цілісність, і розвиток економічної сфери, і тісна співпраця з європейськими країнами та організаціями можливі через вироблення та реалізацію ефективних публічних механізмів у сфері зовнішньоекономічної безпеки. Саме тому, актуальним є дослідження напрямів здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, визначення її пріоритетів та стратегічних цілей, особливостей взаємодії з Європейським Союзом в сучасних умовах

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зовнішньоекономічна безпека держави є важливим напрямом наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених протягом останніх років. Окремі її аспекти в різні часи досліджували Бінько І., Мунтіян В., Пастернак-Таранушенко Г., Шлемко В., Власюк О., Геєць В., Жаліло Я., Ліпкан В., Сухоруков А. Серед новітніх публікацій можна виокремити праці Аранчій В., Голодюка Г., Коковського Л., Марцевої Т., Матвієць О., Обухової В., Яременко О. та інші. Разом з тим, різні аспекти зовнішньоекономічної діяльності у своїх працях розглядали Вознюк Г., Дроздова Г., Мочерний С., Рибалкін В., Бурмістрова В., Чухно А., Філіпенко А. та інші. Вважаємо, що більш ґрунтовного вивчення

потребує дослідження сучасного стану розвитку зовнішньоекономічної діяльності України, її співпраця з країнами Європейського Союзу.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження сучасних тенденцій співпраці України та Європейського Союзу у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності та забезпечення зовнішньоекономічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльності державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [2]. Така діяльність є основою здійснення експортно-імпортних операцій, купівлі-продажу товарів та послуг, наповнення бюджету, реалізації національних інтересів, забезпечення економічної і зовнішньоекономічної безпеки зокрема тощо. В умовах глобалізації, коли окремі країни спеціалізуються на певних видах діяльності, важливим є ефективне здійснення зовнішньоекономічної діяльності для того, щоб мінімізуючи затрати, отримувати максимум необхідних товарів та послуг.

В Стратегії зовнішньополітичної діяльності України вказується на те, що «Україна як держава – засновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН) та низки інших міжнародних організацій послідовно виступає на захист міжнародного правопорядку, що базується на загально визнаних принципах і нормах міжнародного права, повазі до прав людини та демократичних цінностей» [3].

Основні принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності визначаються ст. 2 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Зокрема, такими є принципи [2]:

- суверенітету народу України у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;
- свободи зовнішньоекономічного підприємництва;
- юридичної рівності і недискримінації;
- верховенства закону;
- захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів.

Україна є активним учасником міжнародної економічної діяльності. Станом на початок 2022 року Україна здійснювала торгові операції з понад 170 державами світу. За 2021 рік порівняно з 2020 роком імпорт товарів збільшився на 34%, до 72,84 млрд дол. США, експорт – на 38,4%, до 68,07 млрд дол. США [4]. Найбільше товарів за минулий рік Україна експортувала до Китаю (на 8 млрд дол.; на 12,7% більше, ніж за 2020 рік), Польщі (на 5,23 млрд дол.; на 59,7% більше) та Туреччини (на 4,14 млрд дол.; на 70,0% більше). При цьому найбільший імпорт був з Китаю (на 10,97 млрд дол.; на 31,9% більше, ніж за 2020 рік); Німеччини (на 6,28 млрд дол.; на 17,7% більше) та Російської Федерації (на 6,08 млрд дол.; на 33,9% більше) [5].

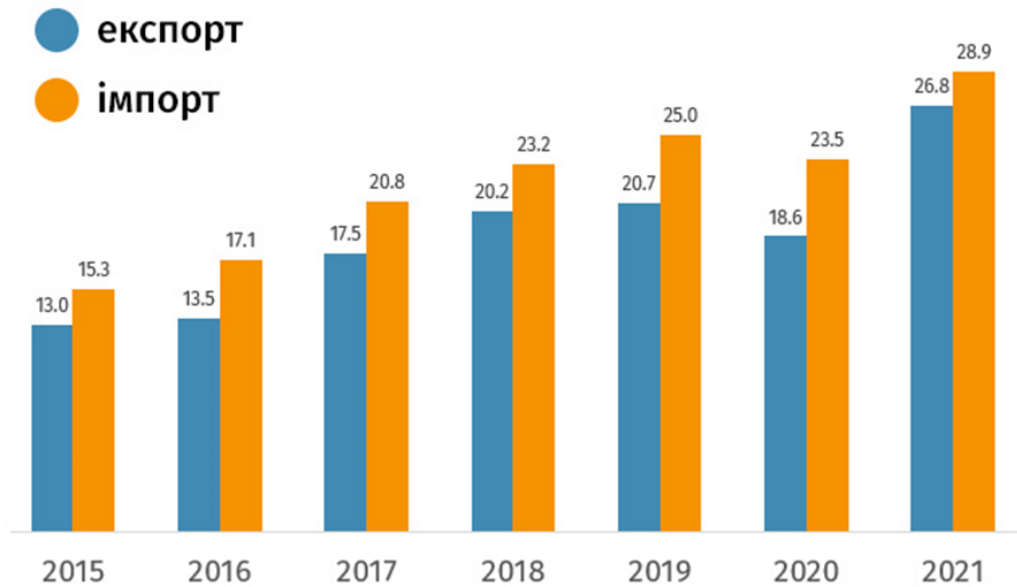
Протягом років незалежності ключовим торговим партнером України була Російська Федерація. З початку 1990-их і до 2019 року її частка в структурі української торгівлі поступово знижувалася, з 45% до 9%. Однак, після підтвердження євроінтеграційного напрямку економічного розвитку України її основним партнером стала Євросона, частка якої в структурі торгівлі України зросла з 15% на початку 1990-х до 26% в 2019 році [6].

Загалом, за даними Держстату, у 2021 році експорт українських товарів та послуг до ЄС сягнув 26,8 млрд дол. Обсяг імпорту 27 країн ЄС в Україну становив 28,9 млрд дол. [4]. Тобто ЄС, як найбільший торговий партнер України відіграє важливу роль у розвитку вітчизняної економіки та

формуванні механізмів публічного управління у сфері зовнішньоекономічної безпеки.

На рис. 1. наочно зображено поступове зростання ролі ЄС у зовнішньоекономічній діяльності України протягом останніх років.

Рис. 1. Торгівля між Україною та ЄС, 2015-2021 рр., млрд. дол. США

Джерело: [7]

Як зазначають В.Романенко та Л.Лебедева, «зовнішньоекономічна діяльність є наріжним каменем зовнішньої політики України... Активізація зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами ЄС, яка намітилася в останні роки, відкриває нові можливості для економіки України» [8]. Особливої актуальності дана теза набула в лютому 2022 року, коли Російська Федерація розпочала повномасштабне вторгнення на територію України.

Внаслідок бойових дій відбулися суттєві зміни в зовнішньоекономічній діяльності України. Аналіз даного впливу на забезпечення зовнішньоекономічної безпеки умовно можна поділити на наступні групи проблем:

- 1) неможливість здійснювати виробництво;

- 2) складнощі щодо забезпечення продажу товарів;
- 3) фінансові проблеми;
- 4) труднощі в сфері комунікацій, інвестицій та соціальних проєктів.

Перша група проблем безпосередньо пов'язана з веденням активних бойових дій, бомбардуванням міст і сіл, ракетними обстрілами підприємств та заводів. Велика кількість підприємств в Київській, Чернігівській, Сумській, Харківській, Луганській, Донецькій, Запорізькій, Херсонській, Миколаївській областях (тобто на усій лінії бойових дій або на території тимчасової окупації) змушені були зупинити виробництва, внаслідок неможливості їх здійснювати. Частина основних фондів компаній – зруйнована повністю, частина – потребує капітального ремонту. Деякі компанії перебувають під постійними обстрілами, деякі на тимчасово окупованій території. До прикладу, лише одне місто Маріуполь могло формувати до 8% ВВП і 25% усієї валютної виручки України [9]. В той же час, основні виробничі потужності даного міста знищені, житловий фонд зруйновано, населення або виїхало, або вбито, або перебуває на межі гуманітарної катастрофи. За таких умов, значна територія України стала непридатною ні для життя, ні для господарської діяльності.

Друга група проблем пов'язана з продажем, тобто вивезенням на експорт вже готової продукції. Тут проблема здебільшого стосується морських портів, оскільки близько 60% експорту в Україні здійснюється через морські порти. Україна має досить велику кількість портів, які забезпечують ефективну логістику експортної групи товарів. Однак, внаслідок воєнного вторгнення всі порти і на Азовському, і на Чорному морі не мають можливості функціонувати. Деякі з них захоплені російськими військами, деякі заміновані українськими військовими з метою захисту територій. На окупованих територіях Росія викрадає товари, які мали йти на експорт та намагається їх продати. Основними групами таких товарів є зернові та метали. Крім того, фермери Херсонської, Запорізької областей не

мають можливість продавати овочі та фрукти, а російські війська їх вивозять до морських портів Росії або ж намагаються продати іншим країнам [10]. Це створює значні проблеми для забезпечення експорту, який в свою чергу повинен поповнювати надходження валюти в країну. Крім того, під впливом війни в Україні у світі стрімко росте ціна на пшеницю. За даними, які наводить Я.Вінокуров, з моменту початку війни ціни на пшеницю зросли на 50% і продовжують зростати (рис. 2).

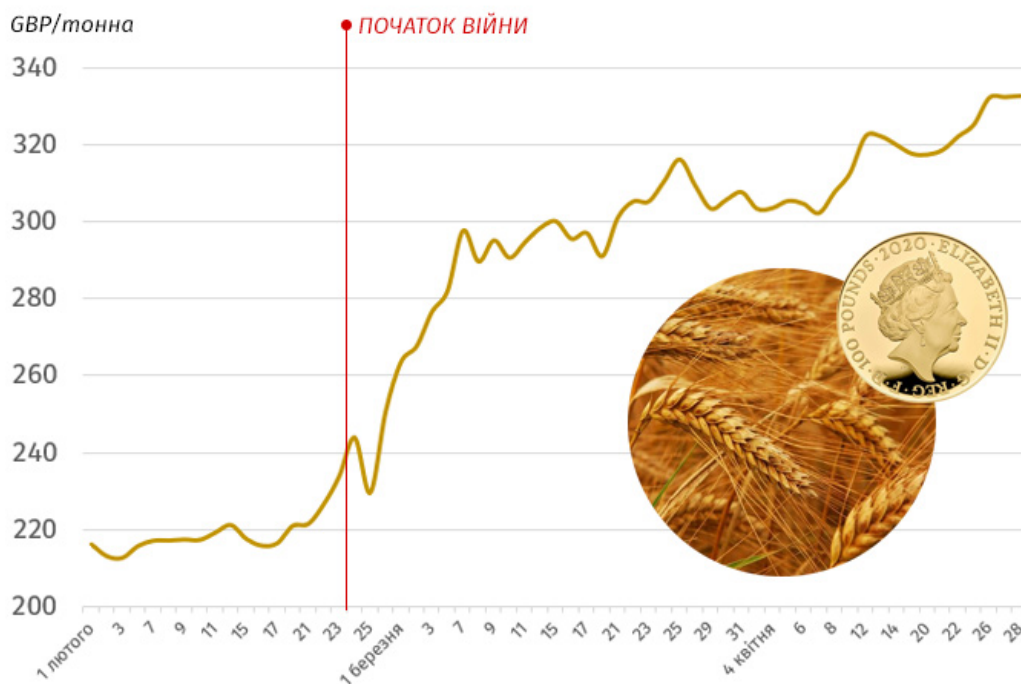

Рис. 2. Зміна цін на пшеницю після повномасштабного вторгнення Росії в Україну,

GBP/тонну

Джерело: [7]

З другою групою тісно пов'язана третя група – фінансові проблеми. До повномасштабного воєнного вторгнення найбільші надходження валюти забезпечували аграрна сфера та металургія. Експорт агропродукції за 2021 рік приніс 18,6 млрд дол. США, але цього року він зменшиться в рази через блокаду портів та окупацію півдня країни. Втрати «Азовсталі» та Маріупольського металургійного комбінату разом з морською блокадою портів значно скоротили можливості отримання валюти від експорту

металу, який у 2021 році сягнув 14 млрд дол. США [11]. При цьому, міжнародні резерви України скорочуються, станом на 1 червня 2022 року вони становили 25,1 млрд. дол. США, що на 7% менше, ніж у травні 2022 року [12].

Четверта група проблем характеризує втрачені можливості з точки зору розвитку, вкладу в майбутнє. Оскільки Україна перебуває в стані війни, то планувати нові інвестиційні проекти чи соціальні комунікації досить складно. Багато компаній зі сходу чи півночі переїхали на Західну Україну (зокрема у Львів). Частина міжнародних організацій закрили свої офіси і більше не планують відкривати, натомість українських співробітників переводять в офіси європейських країн. Україна втрачає реальні матеріальні ресурси, людський капітал, інвестиційні можливості тощо. Все це не може не вплинути на забезпечення зовнішньоекономічної безпеки. В Стратегії економічної безпеки до 2025 року [13] зазначається, що з 2019 року почалося поступово покращення основних показників зовнішньоекономічної безпеки, тобто держава покращувала свої позиції на зовнішньоекономічній та зовнішньополітичній арені. Однак, можна спрогнозувати, що у 2022 році більшість індикаторів зовнішньоекономічної безпеки погіршаться і потрібні будуть роки, щоб їх підняти до довоєнного рівня, якщо не втрутитись вже сьогодні.

Розуміючи проблеми та труднощі України, Європейський Союз намагається допомогти на окремих напрямках. Так, для підтримки України Євросоюз іде на безпрецедентний крок: скасовує торговельні обмеження на український експорт. За інформацією Економічної правди, 27 квітня 2022 року Європейська комісія запропонувала скасувати всі торговельні обмеження для українських товаровиробників. Мова йде про квоти, мита й антидемпінгові заходи, запроваджені на українські товари [7]. Регуляторні правила, які тимчасово призупиняють усі збори з імпорту, що надходить в ЄС з України набули чинності 4 червня цього року та будуть діяти до 5

червня 2023 року. Скасування мит стосується експорту з України промислової продукції, фруктів та овочів, а також антидемпінгових мит щодо імпорту сталі.

Таким чином, Європейський Союз намагається підтримати економічну систему України, створити умови для хоча б мінімального розвитку та здійснення господарської діяльності.

Загалом зазначимо, що як зовнішньоекономічна діяльність України, так і допомога країн ЄС, повинні йти у розрізі реалізації наступних цілей зовнішньополітичної діяльності України [3]:

- відновлення миру і територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону;
- притягнення Російської Федерації до міжнародно-правової відповідальності;
- захист прав та інтересів громадян України за кордоном;
- протидія дезінформаційним атакам із зовнішніх джерел, що здійснюються на шкоду національним інтересам та іміджу України за кордоном;
- формування безпечного середовища дипломатичними засобами;
- набуття повноправного членства в НАТО;
- набуття повноправного членства в ЄС;
- сприяння зовнішній торгівлі та інвестиціям;
- технологічна та екологічна трансформація України;
- свобода пересування громадян України у світі;
- підтримка українців за кордоном, їх залучення до державотворчих, соціальних, економічних проектів;
- формування і просування позитивного іміджу України у світі.

На нашу думку, розробка ефективних механізмів публічного управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності та удосконалення уже

існуючих повинні стати запорукою реалізації вказаних цілей, через підвищення якості зовнішньоекономічної діяльності України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, підводячи підсумки дослідження, варто зазначити, що низка нормативно-правових актів України визначає сутність поняття та принципи реалізації зовнішньоекономічної діяльності, стратегічні цілі зовнішньополітичної діяльності України, фундаментальні національні інтереси України. Зокрема, в Стратегії зовнішньополітичної діяльності України вказується на те, що Україна як держава – засновниця Організації Об'єднаних Націй та низки інших міжнародних організацій послідовно виступає на захист міжнародного правопорядку, що базується на загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права, повазі до прав людини та демократичних цінностей.

Разом з тим, в статті розглядаються особливості реалізації сучасної зовнішньоекономічної діяльності України, вплив на неї повномасштабного вторгнення Росії на територію нашої держави, взаємодію з Європейським Союзом. Для підтримки України Євросоюз скасовує торговельні обмеження на український експорт. Мова йде про квоти, мита й антидемпінгові заходи, запроваджені на українські товари. Регуляторні правила, які тимчасово призупиняють усі збори з імпорту, що надходить в ЄС з України набули чинності 4 червня 2022 року та будуть діяти до 5 червня 2023 року. Скасування мит стосується експорту з України промислової продукції, фруктів та овочів, а також антидемпінгових мит щодо імпорту сталі. Таким чином, Європейський Союз намагається підтримати економічну систему України, створюючи умови для економічного розвитку за допомогою здійснення господарської діяльності та міжнародної співпраці.

Література

1. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991, № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: Указ Президента України №448/202. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі України товарами. Архів за 2021 рік. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt/ztt_u/arh_ztt2021.html
5. Експорт та імпорт України збільшився на третину. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/15/682382/>
6. Фарина О. Хто має більший економічний вплив на Україну: США, Європа, Росія чи Китай? URL: <https://voxukraine.org/hto-maye-bilshij-ekonomichnij-vpliv-na-ukrayinu-ssha-yevropra-rosiya-chi-kitaj/>
7. ЄС скасує всі торговельні обмеження для України. Хто від цього може виграти? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/2/686503/>
8. Романенко В.А., Лебедева Л.В. Зовнішня торгівля України з ЄС: тенденції, проблеми, перспективи. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 71-77.
9. Маріуполь мав формувати до 8% ВВП і 25% усієї валютної виручки України — мер Бойченко. URL: <https://delo.ua/uk/politics/mariupol-mav-formuvati-do-8-vvp-i-25-usijeyi-valyutnoyi-virucki-ukrayini-mer-boicenka-396263/>

10. Судно з краденим у Маріуполі металом прибуло до Росії. URL:
<https://www.slovoidilo.ua/2022/06/03/novyna/suspilstvo/sudno-kradenym-mariupoli-metalom-prybulo-rosiyi>
11. Через курс. Яке велике джерело валютних надходжень вже втрачає Україна? URL:
https://lb.ua/economics/2022/06/04/518897_cherez_kurs_yake_velike_dzh_ereho.html
12. Міжнародні резерви України впали майже на \$2 млрд. URL:
<https://finclub.net/ua/news/mizhnarodni-rezervy-ukrainy-vpaly-maizhe-na-usd2-mlrd.html>
13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» : Указ Президента України № 347/2021. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>

References

1. Закон України Про національну безпеку України, прийнятий 21.04.2018, № 964-IV. [Law of Ukraine on the National Security of Ukraine] URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Закон України Про зовнішньоекономічну діяльність, прийнятий 16.04.1991, № 959-XII [Law of Ukraine on Foreign Economic Activity]. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року : Указ Президента України № 347/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of August 11, 2021 «On the Strategy of Economic Security of Ukraine for the period up to 2025»: Decree of the President of Ukraine № 347/2021]. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>

4. Heohrafichna struktura zovnishnoi torhivli Ukrainy tovaramy. Arkhiv za 2021 rik. [Geographical structure of Ukraine's foreign trade in goods. Archive for 2021]. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt/ztt_u/arh_ztt2021.html
5. Eksport ta import Ukrainy zbilshyvsvia na tretynu. [Ukraine's exports and imports increased by a third]. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/15/682382/>
6. Faryna O. Khto maie bilshyi ekonomichnyi vplyv na Ukrainu: SShA, Yevropa, Rosiia chy Kytai? [Who has the greatest economic influence on Ukraine: the United States, Europe, Russia or China?]. URL: <https://voxukraine.org/hto-maye-bilshij-ekonomichnij-vpliv-na-ukrayinu-ssha-yevropa-rosiya-chi-kitaj/>
7. YeS skasuie vsi torhovelni obmezhennia dlia Ukrainy. Khto vid tsoho mozhe vyhraty? [The EU will lift all trade restrictions on Ukraine. Who can benefit from this?]. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/2/686503/>
8. Romanenko V.A., Lebedeva L.V. (2017) Zovnishnia torhivlia Ukrainy z YeS: tendentsii, problemy, perspektyvy. [Ukraine's foreign trade with the EU: trends, problems, prospects]. *Ekonomika i suspilstvo*, № 9. S. 71-77.
9. Mariupol mav formuvaty do 8% VVP i 25% usiiei valiutnoi vyruchky Ukrainy — mer Boichenko. [Mariupol was to generate up to 8% of GDP and 25% of all foreign exchange earnings of Ukraine - Mayor Boychenko]. URL: <https://delo.ua/uk/politics/mariupol-mav-formuvati-do-8-vvp-i-25-usijeyi-valyutnoyi-virucki-ukrayini-mer-boicenka-396263/>
10. Sudno z kradenym u Mariupoli metalom prybulo do Rosii. [A ship with stolen metal in Mariupol arrived in Russia]. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/03/novyna/suspilstvo/sudno-kradenym-mariupoli-metalom-prybulo-rosiyi>

11. Cherez kurs. Yake velyke dzherelo valiutnykh nadkhodzhen vzhe vtrachaie Ukraina? [Through the course. What large source of foreign exchange earnings is Ukraine already losing?]. URL: https://lb.ua/economics/2022/06/04/518897_cherez_kurs_yake_velike_dzherelo.html
12. Mizhnarodni rezervy Ukrainy vpaly maizhe na \$2 mlrd. [Ukraine's international reserves fell by almost \$ 2 billion]. URL: <https://finclub.net/ua/news/mizhnarodni-rezervy-ukrainy-vpaly-maizhe-na-usd2-mlrd.html>
13. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku Pro Stratehiiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku : Ukaz Prezydenta Ukrainy № 347/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of August 11, 2021 «On the Strategy of Economic Security of Ukraine for the period up to 2025»: Decree of the President of Ukraine № 347/2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>